

emar

DİSK/GENEL-İŞ
Emek Araştırma Dairesi

KADIN

EMEĞİ RAPORU MART '25

DİSK/GENEL-İŞ
Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

ÖZET

2024 yılından bu yana toplumsal cinsiyet eşitsizliği katlanarak büyüdü. Kadın cinayetleri arttı, hayat pahalılığı ve kadın yoksulluğu durdurulamaz seviyelere çıktı, kadın işsizliği katlandı. 2025'te ise bir kez daha kadın emeğimizi karşılıksız bırakacak, bizi eve hapsedecek, yoksul bırakacak, şiddete açık hale getirecek politikalara olan ısrardan vazgeçilmedi.

Kadına yönelik ayrımcılıklar ve eşitsizlikler toplumun her alanında sürerken 2025 yılı siyasal iktidar tarafından "Aile Yılı" ilan edildi. Amacını "Ailelerimizi günümüzün tehlikelerine karşı daha dayanıklı kılmaktır" olarak açıklayan ama asıl niyetlerini gizlemeye çalışan iktidar; teşviklerle, promosyonlarla evlilik ve çocuk sayısını artırmaya çalışıyor. Kadını sadece ailenin bir uzantısı gibi düşünen "birey" olarak kabul etmeyen anlayış, yılın ilk ayında 33 kadının erkekler tarafından öldürüldüğünü, 32 kadının ölümünün de şüpheli olduğunu ve diğer tüm kadın cinayetlerini görmezden gelerek katilleri cesaretlendiriliyor. Bu olumsuz tabloda, Sendikamız her yıl olduğu gibi bu yıl da; dünyada ve Türkiye'de kadın emeğinin durumu farklı boyutları ile ele alarak kadınların çalışma hayatı içerisinde yaşadıkları sorunları gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Araştırmada öne çıkan temel sorunlar şöyledir;

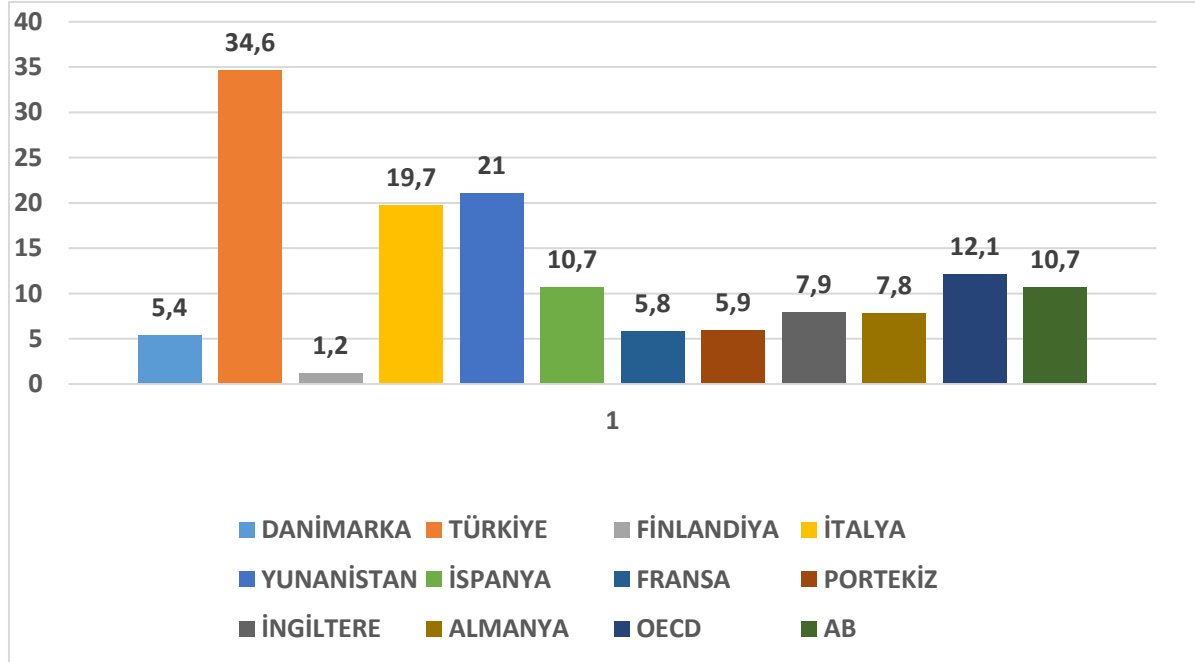
- ✓ **Türkiye'de İstihdamda Cinsiyet Açığı Yüzde 34,6!**
- ✓ **10 Milyona Yakın Kadın; Ailevi ve Kişisel Nedenler ile Ev İşleri Dolayısıyla Çalışma Hayatına Katılmıyor!**
- ✓ **Her 10 Kadından Sadece 3'ü Çalışma Hayatında!**
- ✓ **İşçileşme Artıyor: Kadın İstihdamının Yüzde 72,4'ü İşçi; Yüzde 1,8'i İşveren!**
- ✓ **Kamuda İstihdamın Sadece Yüzde 34'ü Kadın!**
- ✓ **Geniş Tanımlı Kadın İşsiz Sayısı 6 Milyona Yaklaştı!**
- ✓ **Türkiye'de Çalışma Çağındaki Her 10 Kadından 4'ü İşsiz! Geniş Tanımlı Kadın İşsizlik Oranı Yüzde 37!**
- ✓ **İstihdamdaki Kadınların Yüzde 32,4'ü Kayıt Dışı Çalıştırılıyor! 3 Milyon 521 Bin Kadın Sosyal Güvenceden Yoksun!**

TÜRKİYE'DE İSTİHDAMDA CİNSİYET AÇIĞI YÜZDE 34,6!

Toplumsal cinsiyet eşitliği, temel bir insan hakkı olduğu kadar kadınların ekonomik hayata katılımını güçlendiren önemli bir faktördür. İstihdamda toplumsal cinsiyet açığı, çalışma çağındaki (15-64 yaş) erkeklerin ve kadınların istihdam oranları arasındaki farklılıklar olarak tarif edilmektedir. Bir ülkede istihdamda toplumsal cinsiyet açığı oranı ne kadar az ise o ülkede kadın ve erkek istihdamının dengeli ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetten politikaların hayata geçirildiğini söyleyebiliriz.

OECD'ye üye ülkelerde ve AB üyesi ülkelerde istihdamda kadın ve erkek oranları arasındaki fark ya da bir başka deyişle istihdamda toplumsal cinsiyet açığı oldukça azdır. OECD'ye üye ülke ortalamasında istihdamda toplumsal cinsiyet açığı oranı yüzde 12,1 ve AB üyesi ülkelerde de yüzde 10,7'dir. Türkiye'de ise bu oran oldukça yüksek olup yüzde 34,6'dır.

Grafik 1. Ünelere Göre Cinsiyet Açığı Oranları (%)

Kaynak: OECD ve Eurostat Aralık 2024 verileridir.

ERKEKLERİN İSTİHDAMA KATILIMI YÜZDE 66,7 İLE KADINLARIN İSTİHDAMA KATILIMINDAN (YÜZDE 32,5) İKİ KAT FAZLA!

Türkiye’de kadın istihdamı hâlâ istenen düzeyde değil. Son dört yıllık (2021-2024) verileri kadın istihdamı açısından karşılaştırdığımızda sadece 4,5 puanlık bir artış olduğunu görüyoruz.

2024 Aralık ayı verilerine göre kadın istihdamı 10,855 milyon kişi ile yüzde 32,5 iken erkek istihdamı 21,803 milyon kişi ile yüzde 66,7’dir. Erkeklerin istihdama katılımı kadınların iki katıdır.

Tablo 1. Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma, İstihdam Sayı ve Oranları

Yıl /Bin kişi	Cinsiyet	İşgücüne Katılma		İstihdam	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran
2021	Kadın	10.560	32,8	9.005	28
	Erkek	22.156	70,3	19.792	62,8
2022	Kadın	11.473	35,1	9.935	30,4
	Erkek	22.862	71,4	20.818	65
2023	Kadın	10.851	35,8	10.346	65,7
	Erkek	21,286	71,2	21.286	31,3
2024-IV. Dönem	Kadın	12.300	36,8	10.855	32,5
	Erkek	23.401	71,6	21.803	66,7

Kaynak: TÜİK.

İSTİHDAMDAKİ KADINLARIN YÜZDE 32,4’Ü KAYIT DIŞI ÇALIŞTIRILYOR! 3 MİLYON 521 BİN KADIN SOSYAL GÜVENCEDEN YOKSUN!

Kadın emeğinin güvencesizliği kadın istihdamını da etkilemektedir. 2021 yılında 5 milyon 776 bin kadın kayıtlı çalıştırılırken; 2024 yılında 7 milyon 334 bin kadın kayıtlı çalıştırıldı. Ancak ne yazık ki aynı dönemde kayıt dışı çalıştırılan kadın sayısında da artış görülmektedir.

2021 yılında 3 milyon 229 bin kadın kayıt dışı çalıştırılırken bu sayı 2024 yılının 4. çeyreğinde 3 milyon 521 bin kişi oldu. Bu demektir ki Türkiye’de istihdam edilen her 10 kadından 3’ü kayıt dışı çalıştırılmakta, sosyal korumadan ve aynı zamanda emeklilik haklarından da mahrum bırakılmaktadır.

Tablo 2. Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılıklarına Göre Kadın İstihdamı.

Yıllar	Kayıtlı		Kayıt Dışı	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran
2021	5.776	64,1	3.229	35,8
2022	6.576	66,1	3.359	33,8
2023	7.299	69,2	3.248	30,8
2024	7.334	67,6	3.521	32,4

Kaynak: TÜİK bilgi talebinden elde edilen verilere dayanarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

KADINLAR ESNEK VE GÜVENCESİZ ÇALIŞTIRILYOR; ÇALIŞAN KADINLARIN YÜZDE 20’YE YAKINI YARI ZAMANLI ÇALIŞIYOR!
Çalışan Her 4 Kadından 1’i Tam Zamanlı Çalıştırılmasına Rağmen Sigortasız Çalışırken; Yarı Zamanlı Çalışan Kadınların Yüzde 65’i Sigortasız!

Tam zamanlı çalışan kadınların da yüzde 24,4’ü kayıt dışı ve güvencesiz çalıştırılmaktadır. 2024 yılı 4. çeyrek verilerine göre, 10 milyon 855 bin kadın istihdamının 6 milyon 557 bini (yüzde 75,6’sı) tam zamanlı ve kayıtlı; 2 milyon 122 bini ise (yüzde 24,4’ü) yine tam zamanlı ancak kayıt dışı çalıştırılmaktadır. Bu da her 4 kadından 1’inin tam zamanlı çalışmasına karşın sigortasız çalıştırıldığı anlamına gelir. Yarı zamanlı çalışmada ise kayıt dışı çalıştırma oranı artmaktadır. Yarı zamanlı çalışan kadınların sadece yüzde 35’i sigortalıyken yüzde 65’i sigortasız ve kayıt dışı çalıştırılmaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Tam-Yarı Zamanlı ile Kayıtlı-Kayıt dışı Çalışan Kadın Sayı ve Oranı

Yıllar	Tam Zamanlı		Yarı Zamanlı	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Kayıtlı	6.557	75,6	757	35,1
Kayıt dışı	2.122	24,4	1.399	64,9

Kaynak: TÜİK.

10 MİLYONA YAKIN KADIN; AİLEVİ VE KİŞİSEL NEDENLER VE EV İŞLERİ DOLAYISIYLA ÇALIŞMA HAYATINA KATILAMIYOR!

Verili toplumsal cinsiyet rolleri dolayısıyla kadınlara atfedilen ev işleri, temizlik, çocuk, yaşlı ve hasta bakımı gibi işler kadınların büyük bir kısmının çalışma hayatına katılmasına engel olmaktadır. 2024 yılı 4. çeyrek verilerine göre 6 milyon 657 bin kadın ev işleri nedeniyle çalışma hayatına dâhil olmadığını belirtirken ev işleri nedeniyle çalışma hayatında yer alamadığını belirten erkek verisi ise sadece 6 kişidir. Benzer bir şekilde ailevi ve kişisel nedenlerle çalışma hayatına dâhil olmadığını belirten kadın sayısı 3 milyon 442 bin kişi iken erkek sayısı sadece 466 bin kişidir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre İşgücüne Dâhil Olamama Nedeni, Bin Kişi

Dönem	Ev İşleri İle Meşgul		Ailevi ve Kişisel Nedenler	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
2024/4.çeyrek	6.657	6	3.442	662

Kaynak: TÜİK.

İŞÇİLEŞME ARTIYOR: KADIN İSTİHDAMININ YÜZDE 72,4'Ü İŞÇİ; YÜZDE 1,8'İ İŞVEREN!

İstihdamdaki kadınların işteki durumları incelediğinde kadınlarda işçileşmenin arttığı görülmektedir. 2021 yılında 6,217 milyon kadın ücretli, maaşlı veya yevmiyeli istihdam edilirken 2024 yılında bu sayı 7,857 milyon kişi oldu. Oransal olarak bakıldığında da 2021 yılından 2024 yılına kadar yüzde 3,4 puanlık yüksek bir artış olduğu görülüyor.

Aynı dönemde işveren kadınların sayısı ise sadece 18 bin kişi arttı. 2021 yılında 174 bin kadın işveren iken 2024 yılında 192 bin kadın işverendir. Ekonomik kriz dönemlerinin öncelikle kadın emeği üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Son olarak pandeminin ardından özellikle 2020 yılının sonları itibariyle artan enflasyon ve dalgalı ekonominin yarattığı krizde işveren olan kadınların sayısı azalırken işçileşen ve kayıt dışı olarak çalıştırılan kadınların sayısında artış oldu.

Tablo 5. İşteki Durumuna Göre Kadın İstihdamı

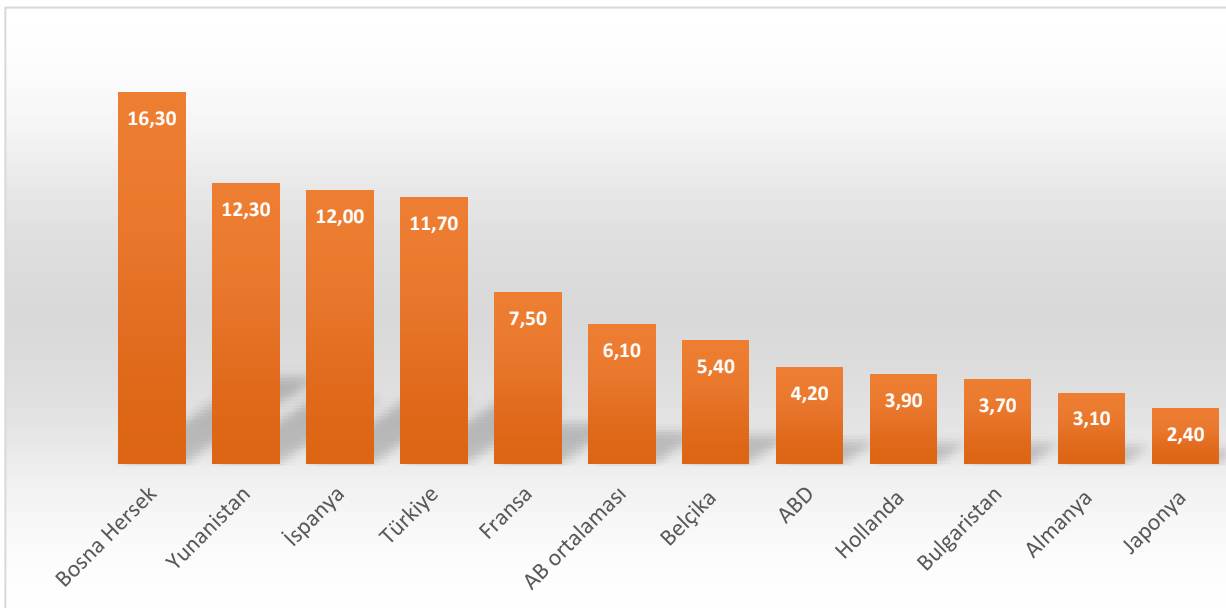
Yıl / Bin kişi	Ücretli, Maaşlı veya Yevmiyeli		İşveren		Kendi Hesabına		Ücretsiz Aile İşçisi	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
2021	6.217	69	174	1,9	803	8,9	1.812	20,1
2022	7.042	70,8	164	1,6	910	9,1	1.820	18,3
2023	7.488	72,4	170	1,6	970	9,4	1.712	16,5
2024 -4. Dönem	7.857	72,4	192	1,8	1.089	10	1.717	15,8

Kaynak: TÜİK.

TÜRKİYE'DE KADIN İŞSİZLİĞİ AB ORTALAMASININ NEREDEYSE İKİ KATI!

Kadın işsizliği oranlarına bakıldığında Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) ortalamasının oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Eurostat'ın Kasım 2024 verilerine göre, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin resmi kadın işsizliği oranı yüzde 6,10 iken, Türkiye için bu oran yüzde 11,7 oldu. Avrupa ülkeleri arasında Türkiye; Bosna Hersek, Yunanistan ve İspanya'nın ardından kadın işsizliği oranında 4'üncü sırada bulunuyor.

Grafik 2. Seçili Ülkelerde Kadın İşsizlik Oranları

Kaynak: Eurostat Kasım 2024 verileri.

TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA ÇAĞINDAKİ 10 KADINDAN 4'Ü İŞSİZ!

Kadınların işsizlik oranları yıllar itibariyle erkeklerin işsizlik oranlarından yüksek seyretmektedir. 2014'te işsizlik oranı erkeklerde %9,0 kadınlarda %11,9'dur; 2024 yılında dar tanımlı/resmi kadın işsiz sayısı 1,444 milyon ile yüzde 11,8 iken geniş tanımlı kadın işsiz sayısı 5 milyon 687 bine yükselerek yüzde 37,3 olmuştur.

Tablo 6. Dar ve Geniş Tanımlı Kadın İşsizliği

	2024	
	Sayı	Oran
İşsizlik	1.444	11,8
Geniş Tanımlı İşsizlik	5.687	37,3

Kaynak: TÜİK 2024 4. Çeyrek verisi, DİSK-AR.

HER 10 KADIN İŞÇİDEN YALNIZCA 1'İ SENDİKALIDIR!

Kayıtdışı İstihdam Da Dahil Edildiğinde Kadınlarda Gerçek Sendikalaşma Oranı Yüzde 6,8'dir!

Kadınların sendikalara katılımı düşüktür. 2024 Temmuz ayı verilerine göre; Türkiye'de kadınların sendikalaşma oranı yüzde 11,4 iken erkeklerin sendikalaşma oranı yüzde 16,3'dür.

Bu veriye, kayıt dışı istihdam dâhil edildiğinde gerçek kadın işçi sendikalaşma oranı 4,6 puan azalarak yüzde 6,8'e gerilerken; erkek işçilerde de bu oran 4,9 puan azalarak 11,4 düşmektedir.

Tablo.4. Cinsiyete Göre Sendikalaşma Sayı ve Oranları

Tüm İşkolları İçin	İşçi Sayısı	Kayıt Dışı İstihdam (bin kişi)	İşçi + Kayıt Dışı	Sendika Üye Sayısı	Resmi sendikalaşma oranı	Kayıt dışı istihdam dâhil edilerek hesaplanan sendikalaşma oranı
Kadın	5.272.223	3.521.000	8.793.223	599.219	11,4	6,8
Erkek	11.695.583	5.059.000	16.757.583	1.908.764	16,3	11,4
Toplam	16.973.613	8.580.000	25.553.613	2.507.983	14,8	9,8

Kaynak: ÇSGB ve TÜİK bilgi talebinden elde edilen verilere dayanarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır. Sendikalaşma Temmuz 2024, Kayıt dışı istihdam 2024/4. çeyrek verisidir. Cinsiyet oran hesabında bilinmeyen hesaplama dâhil edilmemiştir. Toplam sayısında bilinmeyen dâhildir.

KADIN ÖRGÜTLENMESİNİN EN FAZLA OLDUĞU İŞKOLLARI; GENEL İŞLER, BANKA, FİNANS VE SİGORTA İLE SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER

Türkiye’de işkollarına ve cinsiyete göre sendikalaşma oranlarını incelediğimizde; kadın üye sayısının en fazla olduğu işkollarının aynı zamanda kadına özgü işler olarak görülen işkolları olduğunu görmekteyiz. Kadın örgütlenmesinin en fazla olduğu işkolları; yüzde 40,3 ile genel olarak belediyelerde örgütlü olan genel işler işkolu; yüzde 31,0 ile banka finans ve sigorta işkolu ve yüzde 27,3 ile bakım hizmetlerinde ağırlıklı olan sağlık ve sosyal hizmetler işkoludur. Bu işkollarında kadın işçi sayısı da fazladır. Kadın sendika üye sayısının en az olduğu işkolları ise “erkek işi” olarak görülen işlerdedir: Yüzde 2,0 ile inşaat işkolu, yüzde 2,6 ile ağaç ve kâğıt işkolu, yüzde 2,5 ile de gemi yapımı ve deniz taşımacılığı işkoludur.

Tablo.5. Kadın örgütlenmesinin en fazla ve en az olduğu işkolları sayı ve oranları

Kadın işçi sayısına göre sendika üyesi en fazla olan ilk 3 işkolu				Kadın işçi sayısına göre sendika üyesi en az olan ilk 3 işkolu			
İşkolu	İşçi sayısı	Sendika üye sayısı	Oran	İşkolu	İşçi sayısı	Sendika üye sayısı	Oran
Genel İşler	263.789	106.325	40,3	İnşaat	191.651	3.834	2,0
Banka, finans ve sigorta	163.447	50.812	31,0	Ağaç ve kâğıt	53.632	1.419	2,6
Sağlık ve sosyal hizmetler	446.006	122.009	27,3	Gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk	40.281	1.017	2,5

Kaynak: ÇSGB bilgi talebinden elde edilen verilere dayanarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır. Ocak 2024 verileridir.

NE İSTİYORUZ, NEYİ SAVUNUYORUZ?

- Çalışma hayatında kadına yönelik her türlü ayrımcılık terk edilmeli, esnek çalışma biçimlerine, cinsiyetçi iş bölümüne, ücret eşitsizliğine son verilmeli, güvenceli, düzenli işler yaratılmalıdır.
- Yetki ve karar mekanizmalarında eşit temsiliyetin hayata geçmesi sağlanmalıdır.
- Kadın istihdamının önündeki engellerden olan çocuk, hasta, yaşlı, engelli bakımı kamusal hizmet olarak sunulmalı, ev işlerini kadının üstünden alacak sosyal politikalar uygulanmalıdır.
- 8 Mart kadınlar için ücretli izin günü sayılmalıdır.
- Kadınların örgütlenmeleri önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- 25 Haziran 2021’de yürürlüğe giren ILO’nun 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi, Türkiye tarafından onaylanmalı ve etkin bir biçimde uygulanmalıdır.
- İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Yasa etkin bir biçimde uygulanmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet temelli suçlarda, kadın cinayetlerinde cinsiyetçi iyi hal, tahrik indirimi gibi uygulamalardan vazgeçilmelidir.
- Kadın istihdamını artırmak için önerilen esnek çalışma biçimleri yerine kadınlar için tam zamanlı ve güvenceli istihdam olanakları yaratılmalı, çalışma süreleri kısaltılmalıdır.